

ΑΡΘΡΟ

της **Αικ. Ζαφείρη – Καμπίτση**
Επιτ. Γεν. Διευθυντού ΟΑΕΕ – ΤΑΕ
τέως Προέδρου Δ.Σ. Τ.Α.Π.-Ο.Τ.Ε.

ΘΕΜΑ: Πού οδηγείται η κοινωνική ασφάλιση ;

ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ

- I. Ιστορική επισκόπηση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης
- II. Διεύρυνση του θεσμού με μη ανταποδοτικές παροχές
- III. Ανατροπή της αριθμητικής σχέσης ασφαλισμένων συνταξιούχων
- IV. Επιδείνωση της σχέσης με τους Ν. 3863/10 και 3865/10
- V. Επιμύθιον

I. Ιστορική επισκόπηση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης

Η ιδέα της κοινωνικής ασφάλισης είναι παλαιά, όσο και ο άνθρωπος. Δεν υπάρχει συγκροτημένη κοινωνία, στην οποία να μην συναντώνται θεσμοί, αμοιβαίας βοήθειας και κοινής αποταμίευσης, για την από κοινού αντιμετώπιση, διαφόρων προβλημάτων στη ζωή.

Στις αρχαίες κοινωνίες – **Βαβυλωνίων, Αιγυπτίων, Ελλήνων** – συναντούμε θεσμούς, που ανταποκρίνονται στην ανάγκη της ασφάλισης, για την ενίσχυση των αναξιοπαθόντων μελών της κοινωνίας.

Στην Ευρώπη δύο κοινωνικά συστήματα επικράτησαν:

A) Της Μεγάλης Βρετανίας του λόρδου “**Beveridge**” το οποίο διαμορφώνει ουσιαστικά τις αρχές του Κράτους Πρόνοιας, σύμφωνα με το οποίο, το Κράτος οφείλει να εξασφαλίσει στο άτομο, ένα ελάχιστο όριο αγαθών, υπηρεσιών και ευκαιριών, ώστε οι δημιουργικές του δυνάμεις, να μην παραλύουν, από το φόβο της ανάγκης και οι πόροι του Έθνους, να μην σπαταλώνται εξ’ αιτίας της κακής υγείας, της πλημμελούς διατροφής ή στεγάσεως ως και των διαβρωτικών συνεπειών της ανεργίας.

B) Της Γερμανίας όπου, το Νοέμβριο του 1881, το διάγγελμα του αυτοκράτορα **Γουλιέλμου**, έργο του **καγκελάρου Bismarck**, διεκήρυξε ότι το Κράτος είναι υπεύθυνο, όχι μόνο για τις πράξεις του, αλλά και για τις παραλείψεις του και ότι, ο ρόλος του, δεν περιορίζεται στην παρουσία των υφισταμένων δικαιωμάτων, αλλά αναφέρεται και στη θετική προαγωγή, με τα κατάλληλα ιδρύματα και με τη χρήση των μέσων που διαθέτει, για την ευημερία όλων των πολιτών και ιδίως, των αδυνάτων και των απόρων.

Το δικαίωμα του ανθρώπου στην κοινωνική ασφάλιση, αναγνωρίστηκε και από τον **ΟΗΕ** με την οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Στην Ελλάδα η κοινωνική ασφάλιση ξεκίνησε, παράλληλα με την εκβιομηχάνιση της Χώρας. Η εφαρμογή του θεσμού, έγινε σταδιακά και απρογραμματίστα. Η καθολίκευση της κοινωνικής ασφάλισης, έγινε με το **N. 6298/34** βάσει του οποίου, οργανώθηκε και θεσπίστηκε η κοινωνική

ασφάλιση, σε περίπτωση επελεύσεως ασθένειας, αναπηρίας, ατυχήματος, ή γήρατος όλων των μισθωτών της Χώρας.

II. Διεύρυνση του θεσμού με μη ανταποδοτικές παροχές

Η κοινωνική ασφάλιση έχει στόχο την αναπλήρωση του εισοδήματος, με τη μέθοδο μιας συνολικότερης επιβάρυνσης, στα πλαίσια της κοινωνικής αλληλεγγύης, της πρόβλεψης και της αλληλοβοήθειας που στοιχειοθετεί, μία σχέση καθαρά νομική και ανάγει την κοινωνική ασφάλιση, σε θεσμό δικαίου.

Το αίσθημα της ανάγκης, για εξασφάλιση που ενυπάρχει στην ψυχολογία του ατόμου, ως στοιχείου του ενστίκτου της επιβίωσης, έχει εξελιχθεί σ' ένα από τα πιο καθολικά αιτήματα και η ένταση της προβολής του, κλιμακώνεται παράλληλα με τις τεχνοοικονομικές εξελίξεις, που διευρύνουν τις δυνατότητες και τους κινδύνους, λύνοντας προβλήματα αλλά δημιουργώντας νέα.

Η κοινωνική ασφάλιση επιδιώκει την αναπλήρωση του εισοδήματος από εργασία και τούτο εξαρτάται, από το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλει ο ασφαλισμένος στον οικείο φορέα, σε συνάρτηση με το χρόνο παραμονής του στην ασφάλιση.

Στη χώρα μας, υπάρχει μία στρέβλωση στη δομή και στην οργάνωση του θεσμού. Υφίσταται σύγχυση ως προς την ατομική και συλλογική ευθύνη, για ασφαλιστική προστασία, γενίκευση των παροχών κοινωνικής ασφάλισης χωρίς διάκριση, ανεπαρκή προσαρμογή των εισφορών, στο ύψος των παροχών και ανισότητα επιβάρυνσης του πληθυσμού για προστασία, μέσω πόρων.

Οι επιπτώσεις των ενδογενών αυτών παραγόντων, στη λειτουργία του συστήματος, επιδεινώθηκαν από τις εξελίξεις της οικονομίας και τη γήρανση του πληθυσμού. Βασικό πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης είναι ότι, η Πολιτεία συγχέει τον ρόλο της, με τον ρόλο της κοινωνικής πρόνοιας. Βασική επιδίωξη της κοινωνικής ασφάλισης είναι, η συμπλήρωση ή αναπλήρωση του εισοδήματος, από την απώλεια εργασίας, από συγκεκριμένο κίνδυνο (ασθένεια, θάνατος, γήρας) για να εξουδετερωθούν οι οικονομικές συνέπειές του.

Αντίθετα η κοινωνική πρόνοια, χορηγεί τα μέσα για μία στοιχειώδη αντιμετώπιση οποιασδήποτε ανάγκης, εφόσον διαπιστωθεί έλλειψη ή ανεπάρκεια εισοδήματος.

Η κοινωνική ασφάλιση έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα, που ενισχύει την υπευθυνότητα και τη συνέπεια των ατόμων, απέναντι στα προβλήματά τους, αποφεύγοντας το στίγμα της απορίας, που συνδέει κάθε παροχή της κοινωνικής πρόνοιας.

Με βασικό γνώμονα να περιοριστεί η φτώχεια και γενικά, οι κοινωνικές ανισότητες, χωρίς ιδιαίτερη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, διευρύνθηκε ο σκοπός της κοινωνικής ασφάλισης, με αποτέλεσμα να αλλοιωθεί η φυσιογνωμία του, να μειωθεί η αποτελεσματικότητά του και τις συνέπειες να τις υφίστανται κυρίως εκείνοι, που με την καταβολή των εισφορών και την παραμονή πολλών ετών στην ασφάλιση, εδραίωσαν το σύστημα. Τα αποτελέσματα τα βιώνουν οι συνταξιούχοι σήμερα με τις βίαιες ανατροπές στη σύνταξή τους.

Οι μη ανταποδοτικές παροχές που ανάγονται στο πεδίο της πρόνοιας αλλά επιβαρύνουν την κοινωνική ασφάλιση είναι οι εξής:

- **Επίδομα απόλυτης αναπηρίας.**

Χορηγήθηκε με τη διάταξη της παρ.3 του αρ.42 του Ν.1140/81 με προσαύξηση κατά 50% της καταβαλλόμενης σύνταξης, εφόσον ο ανάπηρος ευρίσκεται σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπάρσταση ετέρου προσώπου.

- **Επίδομα τετραπληγίας – παραπληγίας.**

Χορηγήθηκε με το άρθρο 42 παρ.1 του Ν.1140/81 στους πάσχοντες από τετραπληγία, παραπληγία με ποσοστό ιατρικής αναπηρίας 67%. Του αυτού επιδόματος δικαιούνται και τα μέλη της οικογένειας των ασφαλισμένων, που πάσχουν από τη νόσο αυτή.

- **Επίδομα αεροθεραπείας.**

Χορηγήθηκε με το Α.Ν. 124/1967 στους πάσχοντες ασφαλισμένους και συνταξιούχους

α. από φυματίωση

β. από καρκίνο των πνευμόνων ή πνευμοκονίαση

γ. από νεφρική ανεπάρκεια

- Κατώτατα όρια συντάξεων.

Χορηγούνται βάσει του άρθρου 5 του Α.Ν. 1846/1951 από 1/1/1952 υπολογιζόμενα αρχικά, βάσει του τεκμαρτού ημερομισθίου της 1^{ης} ασφαλιστικής κλάσεως και του ελαχίστου ορίου ημερών εργασίας, του απαιτούμενου για τη χορήγηση της σύνταξης.

- Συνταξιοδότηση ομογενών.

Με το Ν.Δ 4377/64 που κυρώθηκε με την ΠΥΣ 165/63 σύμφωνα με την οποία, Έλληνες υπήκοοι ως και ομογενείς, μονίμως εγκατεστημένοι την 1^η Ιανουαρίου 1956 στη Νότια Επαρχία (**Αίγυπτος**) της Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας και εγκαταλείψαντες ή εγκαταλείποντες οριστικώς, την εκεί μόνιμη εγκατάστασή τους, δύνανται να ασφαλιστούν στους οικείους εν Ελλάδι ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, για το επάγγελμα που άσκησαν στην Αίγυπτο. Η εξαγορά γινόταν με παρακράτηση μέρους της σύνταξης.

Το αυτό ίσχυσε με το **Ν.Δ 4378/64** «Περί ειδικών μέτρων προστασίας « των εκ Τουρκίας Ελλήνων υπηκόων» και με το **Ν.Δ 4577/1966** για τους ομογενείς εκ Βορείου Ηπείρου.

- Συνταξιοδότηση πολιτικών προσφύγων

Με το Νόμο 1539/85 εγκρίθηκε η ένταξη επαναπατριζομένων πολιτικών προσφύγων στους ασφαλιστικούς οργανισμούς της Ελλάδας.

Στο άρθρο 2 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι η μεταφορά των ασφαλιστικών δικαιωμάτων με βάση τις διμερείς συμφωνίες περιέρχονται σε ειδικό λογαριασμό που τηρείται στο ΙΚΑ.

Ο λογαριασμός αυτός, καλό είναι να ελεγχθεί εάν και κατά πόσο μεταφέρθηκαν τα ασφαλιστικά δικαιώματα **των επαναπατριζομένων**.

Πάντως τη σύνταξη τη λαμβάνουν μάλλον με τα έσοδα από τις εισφορές των εδώ ασφαλισμένων. Ο λόγος ήταν προφανής. Η εδραίωση της παράταξης που νομοθέτησε τη διάταξη σε βάρος των συνεπών Ελλήνων.

III. Ανατροπή της αριθμητικής σχέσης ασφαλισμένων – συνταξιούχων

Η σχέση ασφαλισμένων προς συνταξιούχους είναι σύμφωνα με τα διεθνή “standards” 4:1 κατ’ ελάχιστον. Όσο αυξάνεται ο αριθμός των ασφαλισμένων τόσο πιο άνετα ο φορέας ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του, που είναι η καταβολή των συντάξεων.

Σε περίπτωση που αυξάνεται αλόγιστα ο αριθμός των συνταξιούχων, τότε δημιουργείται πρόβλημα κανονικής καταβολής συντάξεως, στους δικαιούχους λόγω έλλειψης εσόδων.

Σήμερα η αριθμητική σχέση έχει ανατραπεί και ανέρχεται σε 1,77:1. Πολλά είναι τα αίτια της κατάστασης αυτής, τα κυριότερα των οποίων είναι τα εξής:

- **Η στασιμότητα** της ελληνικής οικονομίας και η συνεχιζόμενη ύφεση, λόγω των εξοντωτικών προγραμμάτων λιτότητας εξ’ αφορμής του Μνημονίου Ι και του Μεσοπρόθεσμου προγράμματος.
- **Η εφαρμογή των μέτρων** αυτών οδήγησαν σε ασφυξία την αγορά λόγω μείωσης της κατανάλωσης των νοικοκυριών με συνέπεια επιχειρήσεις να κλείνουν και να ανεβεί το ποσοστό ανεργίας το οποίο σήμερα κυμαίνεται σε **16,50%**
- **Η αύξηση του αριθμού των ανέργων**, η οποία θα αυξηθεί έτι περισσότερο θα έχει δε, δυσμενείς επιπτώσεις στην κοινωνική ασφάλιση από την οποία αφαιρεί πόρους, επομένως μειώνει τα έσοδα και αυξάνει τις δαπάνες συνταξιοδότησης γιατί προστρέχουν, όσοι πληρούν από τους ανέργους, τις ελάχιστες προϋποθέσεις να συνταξιοδοτηθούν.
- **Η δυσμενής δημογραφική εξέλιξη** και η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με την επιμήκυνση της βιωσιμότητας.

IV. Επιδείνωση της σχέσης με τους Ν. 3863/10 και 3865/10.

Οι δύο ως άνω νόμοι που θεσπίστηκαν για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα αντίστοιχα

οδήγησαν πολλούς ασφαλισμένους στη συνταξιοδότηση φοβούμενοι τις αυστηρότερες διατάξεις των νέων ασφαλιστικών νόμων.

Στο άρθρο 10 του Ν. 3863/10 προβλέπεται ότι «.....Ο ασφαλισμένος στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δικαιούται σύνταξη λόγω γήρατος εφόσον έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας και συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας». Οι προϋποθέσεις αυτές είχαν το πρώτον θεσπιστεί με τη διάταξη της παρ.1 του αρ.24 του Ν. 2084/92. Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε την αντιασφαλιστική πρακτική του ΙΚΑ, που με εγκύκλιό του, καθορίζει τις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος με αναγνώριση προϋπηρεσιών.

Η τακτική αυτή, να μεν αυξάνει προσωρινά τα έσοδα του φορέα, με την καταβολή εισφορών για την αναγνώριση πλασματικών ετών, ανατρέπει όμως την ήδη δυσμενή σχέση ασφαλισμένων συνταξιούχων.

Διερωτάται κανείς, που οδηγείται η κοινωνική ασφάλιση όταν οι ιθύνοντες παραβιάζουν τις βασικές αρχές της.

V. Επιμύθιον

Το ερώτημα που κυριαρχεί στους χιλιάδες συνταξιούχους του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα είναι: **«Πού οδηγείται η κοινωνική ασφάλιση».**

Τελικά η σύνταξη με τις όποιες μειώσεις θα παραμείνει σύνταξη, ή οδεύει **σε επίδομα** με αυτοκατάργηση του θεσμού;

Μήπως με τη βοήθεια **της Τρόικας** δημιουργείται πρόσφορο το έδαφος για την απαξίωση και αποδυνάμωση του θεσμού, για να ενισχυθεί ο ρόλος της ιδιωτικής ασφάλισης;

Στο θέμα των μειώσεων των συντάξεων γίνεται ένα κατ' εξακολούθηση έγκλημα, βίαιης υπεξαίρεσης ανταποδοτικών εισφορών με συνεργούς τους εκπροσώπους της Τρόικας, και να σκεφτεί κανείς ότι, οι υπεύθυνοι της πολιτικής ηγεσίας του αρμόδιου Υπουργείου και του εθνικού φορέα (ΙΚΑ) προέρχονται από το συνδικαλιστικό κίνημα το οποίο **τους εξέθρεψε για να μας εξουθενώσει.**